

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема:

„ИНЖЕНЕРНОТЕХНОЛОГИЧНО ОБУЧЕНИЕ В БИЛИНГВАЛНА СРЕДА“,

За придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

Област на висше образование: Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по.....

Научна специалност: „Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини“

Докторант: *Веселина Петрова Коларски*

Научен ръководител: *проф. д-р Сения Терзиева*

Изготвил становище: *проф. д-р Динка Георгиева Милчева*

Адрес: София, бул. Кл. Охридски № 8, ХТМУ, тел. 02- 8163-336

Основание за изготвяне на становището: Заповед № Р-ОХ-192/12.05.2017 г. на ректора на ХТМУ за включване в състава на научно жури за провеждане на процедура за публична защита на дисертационен труд на *Веселина Петрова Коларски* за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, област на висше образование: Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по....., научна специалност "Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини" и избор на председател на научното жури, както и вземане на решение на членовете на НЖ на първото заседание за изготвяне на становище в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото прилагане.

1. Кратки биографични данни и характеристика на научните интереси на докторантката

Докторантката *Веселина Петрова Коларски* завършва Първа английска гимназия, София през 1992г., след което продължава обучението си в ШУ "Епископ Константин Преславски", където придобива образователно-квалификационна степен „Магистър английска филология“ в периода 1994 – 2000г. От 2000-2002г. работи като преподавател по английски език в 138 СОУ. От 2002 г. е ст. преподавател по английски език в ХТМУ, катедра „Чужди езици“. От 01 март 2009г. със заповед Р-ФХ-41/27.02.2009г. на Ректора на ХТМУ е зачислена за редовен докторант при секция „Хуманитаристика и осигуряване качеството на обучението“ към ХТМУ, по научната специалност „Методика на обучението - по отрасли, със срок на обучение три години. Със заповед Р-ОХ-192/17.04.2015г. е отчислена с право на защита. Положила е успешно изпити по: широкопрофилна дисциплина „Университетско преподаване и НИД; две специализиращи дисциплини, от които едната е английски език и по научната специалност: Методика на обучението за химикотехнологични дисциплини с преподаване на чужд език. В периода 2010-2012г. ст. преподавател Веселина Коларски завършва и магистратура МИО в УНСС, София. Професионалният път в сферата на висшето образование и преподавателския опит са основа за развитие на организационни и аналитични умения за академична работа и усъвършенстване на комуникативните умения за работа със студенти и работа в изследователски екипи.

В обобщение мога да посоча, че основните научни интереси на докторантката са в областта на специализираното чуждоезиково и инженерно технологично обучение. Кандидатът за придобиване на ОНС "Доктор" ст. преподавател Веселина Коларски отговаря на изискванията за присъждане на ОНС "Доктор" съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на ХТМУ. Притежава ОКС "Магистър"; положила е успешно всички изпити, определени в индивидуалния

й учебен план, и е отчислена с право на защита. Представен е дисертационен труд, отразяващ резултатите от нейните научни изследвания.

Всичко това ми дава основание да приема, че са спазени условията и реда за придобиване на ОНС "Доктор" съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на ХТМУ.

2.Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Веселина Петрова Коларски за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ е на тема: **„Инженернотехнологично обучение в билингвална среда“**. Разработен е в обем 221 компютърни страници. В структурно отношение е представен, както следва: **увод** – 9 страници, **изложение** – 149 страници текст (първа глава – 87 страници; втора глава – 40 страници; трета глава – 22 страници), **заклучение и изводи** – 29 страници, **литература** – 10 страници и **приложения свързани с изследването в дисертационния труд** – 28 страници.

Дисертационният труд съдържа 36 фигури и 9 таблици в текста. Цитирани са 177 източника, от които 40 на кирилица, 137 на латиница. Докторантката е приложила към дисертационния труд справка за научно-приложните и приложни приноси, и списък на публикациите свързани с научното изследване на дисертационния труд.

В обобщение мога да посоча, че материалът в дисертационния труд е пропорционално разпределен, което е видно от обема на всяка една глава. Налице е съответствие между приложеното и фактическото съдържание. Постигнато е интегриране на целите и съдържанието на учебните дейности в чуждоезиковото и инженерното обучение, осигуряващо допълнително съдействие за развитие и усъвършенстване на учебно-образователния процес. Докторантката прилага умело придобитите в процеса на обучение теоретични знания и практически опит и притежава способности за организиране и реализиране на ефективен учебен процес в чуждоезиковото и инженернотехнологично обучение, както и осъществяването на самостоятелни научни изследвания в тези направления.

2.1.Избор и актуалност на темата на дисертационния труд

Трябва да отбележа, че темата на дисертационния труд „Инженернотехнологично обучение в билингвална среда“ е сполучливо избрана, актуална, значима и дисертабилна. С конкретни данни и анализи, както и с резултатите, и изводите от теоретичното и емпирично изследване в дисертационния труд докторантката е обосновила много добре актуалността и значимостта на проблемите. **Изложението в дисертационния труд следва логиката и има практическа насоченост.** В същото време, темата на дисертационния труд изисква много добра теоретична подготовка, аналитични и езикови умения, както и опит в решаването на научни изследователски проблеми свързани с чуждоезиковото обучение по английски език, както и инженернотехнологичното обучение за химикотехнологичните специалности. Внимателното ми запознаване с дисертационния труд показва, че те са присъщи за докторантката.

2.2.Дефиниране на изследователските проблеми в дисертационния труд

Изследователските проблеми в дисертационния труд на докторантката Веселина Коларски са всеобхватни, ясно формулирани и коректно определени. **Обект на изследване в дисертационния труд са** проблемите свързани с изграждане и прилагане на интегриран, интердисциплинен, билингвален курс по английски език.

Предмет се явява цялостната организация и съдържателност на процеса на обучение в този билингвален курс по английски език, с акцент върху формиране на комуникативни умения, което включва: определяне на целите; разработване на специфично учебно съдържание и учебни материали; приложение на традиционни и алтернативни методи на обучение; разработване на оценъчни инструменти.

Научната хипотеза е обвързвана от една страна с изследваните потребности на студентите от химикотехнологичните специалности, а от друга – с измерване ефективността на реализирания интердисциплинарен билингвален курс по английски език чрез прилагането на екипно преподаване. Търси се степента на обвързаност и релация между тях.

2.3.Подходи и методи прилагани в дисертационния труд

За постигане на целта и решаване на задачите свързани с дисертационния труд, докторантката е приложила основно системният подход, като научна и изследователска методология, като начин на мислене по отношение на изследователските проблеми свързани с изграждането и прилагането на интегриран, интердисциплинен, билингвален курс по английски език в инженернотехнологичното обучение, както и с цялостната организация и съдържателност на процеса на обучение в този билингвален курс по английски език, с акцент върху формиране на комуникативни умения. Но трябва да посочим, че този подход не е възможно да се реализира без системният анализ, като едно от най-важните и ефективни средства за решаване на сложни и неясно формулирани проблеми. От докторантката са приложени иновативни подходи и алгоритми при разработване на изследователските проблеми в дисертационния труд. Според спецификата и сложността на обекта на изследване, както и в съответствие с поставената цел и задачи ст.преподавател Веселина Коларски правилно се съобразява с редица основни научни постановки. За решаване на поставените задачи тя прилага *общо научно- теоретични методи* – анализ, синтез и обобщение, моделиране; а така също и *емпирични* – контент-анализ, анкетиране, експертни оценки и *научно-приложни методи* – статистически анализ, клъстеризация, регресия и корелация.

В обобщение, трябва да отбележа, че сполучливият избор, правилното и ефективно прилагане на изследователските и иновативни подходи и методи в дисертационния труд е допринесло за ефективното и успешно реализиране на дисертационното теоретично и емпирично изследване, както и **създаването и прилагането на интегриран, интердисциплинен, билингвален курс по английски език с акцент върху формиране на комуникативни умения и екипно преподаване.**

2.4.Използвана литература и приложения

За реализиране на задълбоченото научно изследване по проблематиката на дисертационния труд, докторантката Веселина Коларски е използвала специализирана и научна литература. Използвани са – 177 литературни източници, в т.ч. на кирилица – 40 и на латиница – 137. Те са коректно цитирани и добросъвестно използвани в текста на представения дисертационен труд. Приложенията към него го допълват и обогатяват с доказателствен емпиричен материал.

Извода, който може да се направи е, че ст.преподавател Веселина Коларски познава много добре литературата, касаеща изследвания проблем, което и е позволило, да изведе важни обобщения в теоретичен и методологичен план, както и да предложи въз основа на тях методически решения в обхвата на предмета на дисертационното изследване - **създаването и прилагането на интегриран, интердисциплинен, билингвален курс по английски език с акцент върху формиране на комуникативни умения в обучаваните студенти в инженерните специалности.** Това от своя страна допринася да се отличи личния принос на докторантката в областта на научно- теоретичното и емпирично изследване.

2.5. Структура на дисертационния труд и логика на изследването

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение и приложения. Структурата на дисертационния труд е изградена логически съобразно научно-изследователските проблеми, задачите поставени за решаване и постигане на целта - разкриване на възможности за интегриране на обучението в специализираната академична и професионална сфера, с изграждане на комуникативни/езикови компетентности на английски език чрез нетрадиционни подходи и методи на екипно преподаване в инженерни специалности. Задачите в изследването са в направленията:

- изследване на възможностите за формиране на комуникативни компетентности в инженерните специалности, в частност на специализиран английски език (интердисциплинност);
- анализ на потребностите на студентите за развитие на техните комуникативни компетентности в академичните курсове по английски език;
- развитие на педагогически подходи за интегрирано обучение за изграждане на комуникативни компетентности при студенти от химико-технологичните специалности;
- оценка на потребностите на обучаваните за езикови умения и компетентности;
- дизайн на курсове с динамични форми и разработване на учебни материали за тях;
- изследване ефективността на билингвалните форми на обучение.

Налице е последователност, логическа обвързаност, завършеност, балансираност между отделните глави на дисертационния труд. Използвани са фигури и таблици, които онагледяват сполучливо изследваната проблематика.

В глава първа на дисертационното изследване **„ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ”** е поставен акцент на всеки един от основните елементи, открити в целта и задачите, а именно – комуникативни компетентности, билингвално обучение, интердисциплинен подход и екипно преподаване. В отделна подточка е акцентирано върху **комуникативната компетентност в система от цели на инженерните програми**. Следващият акцент в теоретичната част е **академичното обучение по специализиран английски език**. След проучване на различни подходи в тази област са изведени общи характеристики на обучението по английски език за различни степени и специалности. Откроявайки мястото на академичното обучение по английски език и английския за специфични цели може да се разработи схематична структура, позволяваща да се определят местата на отделните видове езиково обучение в степените на Националната квалификационна рамка. Очертава се връзката общ езиков курс - английски за академични цели - английски за специализирани цели (технически, бизнес или др.) в езиково обучение на академично ниво. Прилагайки системният подход и системният анализ в направеното изследване ст.преподавател Веселина Коларски целенасочено се фокусира върху определяне на проблематиката, свързана с двуезичното обучение, поставена от обективните изисквания на социалните практики и съдържанието на професионалните дейности. Докторантката е направила съответните изводи резултат от задълбоченото теоретично изследване в изследваната научна област.

В глава втора на дисертационния труд **„МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО”** докторантката акцентира на технологията на провеждане на емпиричното изследване; анализът на потребностите на студентите от изучаването на английски език за специфични цели; резултати и анализ от проучване на потребностите (в инженернотехнологични специалности); дизайн на интегриран билингвален курс за технологични дисциплини и английски език за инженерни специалности; дидактическите цели на интегрирания билингвален курс и екипното преподаване; характеристиките на развитие на комуникативните умения в интегрирания билингвален курс, както и провеждане на експериментално интегрирано билингвално обучение

В глава трета на дисертационния труд **„АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИ”** са включени резултатите и анализът на ефективността на интегрирания билингвален курс. Направено е обсъждане на началните резултати и изследване на билингвалното обучение по дисциплините; Налице е анализ на резултатите от приложението на билингвалното обучение и статистическа

обработка на данните; анализ на резултатите от анкетното изследване за самооценка на ефективността на учебните дейности и индивидуалния процес на учене на студентите в средата на специализирано билингвално обучение по английски език и специализирани дисциплини.

В обобщение, мога да посоча, че докторантката Веселина Коларски в резултат на систематичния, всеобхватния и завършен анализ в дисертационния труд извежда и съответните изводи, последователно прави научно-обосновано обобщение на постигнатите резултати.

2.6.Основни приноси в дисертационния труд

По отношение на декларираните от докторантката приноси в представения от нея дисертационен труд мога да отбележа, че по съществените научно–приложни и приложни приноси са в следните направления:

1.С научно-приложен характер:

- Апробиране на подход за изследване на потребностите на обучаваните от развитие на комуникативни умения в инженерното обучение по английски език за специфични цели, който е приложен при дизайна на проектиране на интегрирано билингвално обучение в академична среда.

- Разработени са теоретичните основания и практическите насоки за екипно академично преподаване. Те са приложени към идеите за интердисциплинността и нелинейното учене, за да се формира теоретичната рамка на интегрираното билингвално инженерно технологично обучение ориентирано към студента и развитието на компетентности (учебни, професионални и комуникативни).

2.С приложен характер

- Въведено е екипно преподаване в билингвално обучение, интегриращо усвояване на академични и професионални знания и развитието на компетентности, като са операционализирани дейностите на страните в процеса, изградени са компонентите на средата, разработени са и са внедрени иновативни авторски обучителни материали за студенти и преподаватели за интегрирано обучение по английски език за специфични цели и химико-технологични дисциплини.

- Създаден е изследователски инструментариум за оценка на ефективността на билингвалното обучение, който осигурява надеждна обратна връзка със студентите в процеса на усвояването на езика-цел и е преносим за аналогични образователни цели.

В обобщение: Приносите оценявам като значими и напълно достатъчни за присъждане на образователната и научна степен "доктор" на Веселина Петрова Коларски.

2.7.Критични бележки и препоръки

Естествено, както във всеки научен труд, така и в този, паралелно с положителните страни, смятам за необходимо да посоча и някои слаби страни, за да бъде по-пълна и обективна оценката за дисертационния труд, а именно:

1.Считам, че целта е една, а тя се реализира посредством задачите и не следва да се смесват подцелите и задачите (с.10).

2.Би било целесъобразно в началото на дисертационния труд да се посочат използваните съкращения и абревиатури в него и по възможност списък на фигурите и таблиците.

Трябва да отбележа, че направените критични бележки не са от такъв характер, че да оспорват реалните приноси на докторантката относно реализираното целенасочено и значимо изследване, не намаляват стойността на разработката и не водят до коригиране на положителната ми оценка за нея, но могат да бъдат ориентир за усъвършенстване в нейната бъдеща работа.

2.8. Публикации по дисертационния труд

В дисертационния труд и в края на автореферата са посочени 7 публикации: 3 публикации в специализирани списания, 3 доклада и съобщения на Международни и национални научни конференции. Всички те представят съществени части от дисертационния труд, публикувани са в утвърдени специализирани издания, което е доказателство, че научните постижения на докторантката са известни на научната общественост и са получили обществено признание.

2.9. Автореферат и справка за приносите

Запознавайки се внимателно с автореферата и съдържанието на дисертационния труд на докторантката Веселина Петрова Коларски стигнах до извода, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. Като структура и съдържание напълно съответства на дисертационния труд и отразява основните моменти от него.
3. Авторефератът дава ясна представа за постигнатото от докторантката.
4. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертационния труд.

2.10. Лични впечатления от докторанта

Познавам докторантката от нейната педагогическа работа и нейните разработки, както и представянето ѝ на научни форуми. Тя притежава добри комуникативни умения, бързо се адаптира, притежава позитивно мислене и опит при организиране и реализиране на учебно-образователната дейност. Веселина Коларски е старателна, организирана и инициативна. Притежава лично обаяние, чувство за отговорност, увереност, умение да общува. Всичко това ми дава основание да преценя, че тя притежава всички качества изискуеми за преподавател и изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на ст. преподавател Веселина Петрова Коларски представлява едно цялостно, добросъвестно и завършено изследване на актуален и с практическа значимост за образователната практика проблем. Основната цел формулирана в дисертационния труд е постигната, изследователските задачи, които си поставя докторантката във връзка с реализиране на целта са успешно изпълнени. Постигнати са конкретни научно-приложни и приложни приноси, с които се обогатяват и разширяват научните знания, и се подпомагат образователните институции в реализиране на учебно-образователния процес. Дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователно – научната степен „Доктор” и заслужава положителна оценка.

С пълна убеденост препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на ст. преподавател Веселина Петрова Коларски образователната и научна степен "Доктор", област на висше образование: Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по....., научна специалност "Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини".

София
14.06.2017г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Динка Милчева

